

FREDNINGSVÆRDI ER

BALLEGÅRD

SØNDERBORG KOMMUNE

Besigtigelsesdato:	1.8.2012
Besigtiget af:	Troels Østergaard Jørgensen
Journalnummer:	2012-7.82.07/540-0001
Kommune:	Sønderborg Kommune
Adresse:	Ballebrovej 17, 6400 Sønderborg
Betegnelse:	Ballegård
Fredningsår:	1950
Omfang:	<i>Hovedbygningen (1771), det lille hus øst derfor og bygningen syd for sidstnævnte hus.</i>

— BYGNINGSBESKRIVELSE

Ballegård ligger ved Als Fjord, lidt nordøst for Blans, langs vejen der leder ned til Ballebro færgeleje.

Foruden hovedbygningen består det fredede anlæg af en sidebygning beliggende syd for hovedbygningen.

Hovedbygningen er et længehus i to plan opført i hvidkalket grundmur over en sortmalet sokkel. Taget er helvalmet og belagt med røde tegl. I rygningen findes to skorstene, tagfladerne er ubrudte og tagfoden er opskalket. Murværket afsluttes af en muret gesims, og hjørnerne markeres af murede lisener. Hovedindgangen er placeret centralt på gårdfacaden og består af en tofløjet fyldingsdør med fladbuget, muret indfatning. Døren nås via en granitsat trappe med smedjernsgelænder, og på hver side af hoveddøren er ældre lamper i støbejern og kobber monteret på muren. Under trappen er en kældernedgang. På den sydøstvendte gavl findes yderligere en kælderør. På havesiden er et centralt dørparti meget lig det på facaden. Vinduerne er ældre korspostvinduer med småtopsprossede ruder og hjørnebeslag. I soklen mod gården er torammede kældervinduer. Alle vinduer er malet i en støve gråblå farve.

I det indre findes en relativt velbevaret planløsning med et centralt trapperum med durchsicht, korridor med adgang til en række kamre og stuer med ovnnicher og kraftigt profilerede stukgesimser. Dørene er høje tofløjede fyldingsdøre med profilerede gerichter og ældre beslåning. Adskillige dørpartier er udsmykket med bemalede dørstykker. Gulvene er massive plankegulve, og i kælderen ses klinkegulve. Den sydøstlige ende af stueplanet var på besigtigelsestidspunktet under renovering. I denne del findes endvidere synlige loftbjælker.

Øst for hovedbygningen findes en delvist grundmuret udlænge med hvidkalkede facader over en sortmalet sokkel. Den nordvendte gavl

og østfacaden, mod haven, er udført i sort opstolpet bindingsværk. Dog med et mindre grundmuret murstykke på østsiden. Taget er belagt med røde vingetegl og udført med halvvalm mod syd og helvalm mod nord. I rygningen findes en skorsten. Mod gården findes to garageporte og hertil en række beklædte og flammerede dør med rundbuet og fladbuet overkant samt et opsproset overvindue. På havesiden er enkelt- og tofløjet revledør. Vinduerne er torammede med otte ruder i hver.

I det indre er udlængen delvist indrettet til beboelse og til garager samt opbevaringsrum med synlige trækonstruktioner.

— BYGNINGSHISTORIE

Hovedbygningen blev opført 1771 af kancelliråd Henning Paulsen. Bygmester var Lorentz Jacobsen, Aabenraa. Sydlænge i bindingsværk, gårdside og sydgavl grundmuret i første halvdel af 1800-tallet; vaskehuset o. 1850.

Sønderborg Museum 2012

— KILDER

Tønnesen, Allan (red.): *Kommuneatlas Sønderborg*, København – Sønderborg, 1990.

Tofft, Jesper: Træk af den arkitekturhistoriske udvikling i det tidligere Åbenrå-Sønderborg amt ca. 1750-1820, i: *Sønderjyske Årbøger* 1986, s. 81-126

— MILJØMÆSSIG VÆRDI

For Ballegård er den miljømæssige værdi knyttet til placeringen i det åbne land, hvor anlægget er omgivet af marker og kig til Als Fjord. Bygningerne ligger således i en landskabelig kontekst, der passer naturligt til anlæggets funktion som landbrugsejendom. Hovedbygningen ligger placeret højt i terrænet således, at der er frit udsyn fra de grønne arealer mod nord, og op til hovedbygningens haveside. Dette får anlægget til at fremstå som et markant indslag i landskabet.

Internt i anlægget danner hovedbygningen og udlængerne ryg i et gårdrum med en central plæne med store markante træer. Gårdspladsen er åben mod syd, og nord for hovedbygningen findes et stort haveanlæg med en meget markant fritstående blodbøg. Øst for anlægget findes en sø, som også bidrager til den landskabelig oplevelse.

— KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi er for Ballegård knyttet til anlæggets opførelse som en stor og betydningsfuld landbrugsejendom. Dette ses ved avlsgårdens størrelse og stuehusets fornemme fremtoning. Hele bygningshierarkiet og herunder bygningernes oprindelige anvendelse aflæses tydeligt i deres placering, størrelse og bearbejdelsen, hvilket har stor kulturhistorisk værdi.

Endvidere er anlægget et tidstypisk eksempel på periodens byggeskik med senbarokke detaljer såsom de firerammede vinduer med lige store rammer, og de symmetrisk opbyggede facader og den let svungne trappe til hovedindgangen. I det indre gælder det de høje fyldingsdøre med svungne former i fyldingerne og kraftigt profilerede gerichter og hovedtrappens udformning med dekorerede balustre. Endvidere er de bevarede bukkehornshængsler udtryk for smedehåndværk på højt niveau. Også de synlige loftsbjælker med inskriptioner vidner om bygningens høje alder og autenticitet.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi er knyttet til den symmetrisk udformede og velproportionerede hovedbygning i senbarok med taktfaste facader og det let opskalkede tegltag med ubrudte tagflader, som giver bygningen en elegant og helstøbt fremtoning. De tidstypiske barokvinduer med fire ensartede rammer bidrager også hertil, især ved de traditionelt udførte sprosser, der giver et let udtryk. Endvidere har vinduernes farveholdning stor arkitektonisk værdi idet de står i kontrast til den hvide mur, ligesom den markante sokkel, der tildeler tyngde til bygningen.

I det indre er den arkitektoniske værdi knyttet til hallen med den rigt dekorerede og grandiose trappe, de høje fyldingsdøre med svungne fyldinger, markante gerichter, ovnnicherne med stukprofiler samt dørstykkekerne, der tilsammen giver husets indre en fornem fremtoning.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

For Ballegårds ydre er de bærende fredningsværdier knyttet til hovedbygningens klare og aflæselige hovedform med taktfaste symmetriske facader med murede pilastre og gesimser, samt til det helvalmede, ubrudte, tegltag røde tag med to skorstenspiber. Hertil kommer de traditionelt udførte døre, vinduer med alle detaljer samt den store hovedtrappe. Endelig gælder det den traditionelle materialeholdning og farvesætning.

For hovedbygningens indre er de bærende fredningsværdier knyttet til den delvist oprindelige planløsning med sammenhængende stuer og den markante trappehall, samt til alle ældre og oprindelige bygningsdele og konstruktioner, herunder hovedtrappen, fyldingsdøre med beslåning og gerichter, stukkatur, gesimser og panelvægge samt kakkelovnsnicher. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

For den sydøstligt beliggende udlænge er de bærende fredningsværdier knyttet til bygningens hovedform, facaderne i hvidkalket, pudset grundmur og sort opstrøget bindingsværk og hvide tavl, revledøre og -porte, flammerede døre, de traditionelt udførte vinduer samt det røde, ubrudte tegltag med hel- og halvvalm. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning.

— ANBEFALINGER

Ingen angivet.